

SALVADOR ORTELLS MIRALLES

AFORISMES DE JOAN FUSTER

Santi Tena

CENTRE
OVIDI
MONTLLOR
A.L.C.O.

CENTRE OVIDI MONTLLOR

SALVADOR ORTELLS MIRALLES

AFORISMES DE JOAN FUSTER

Santi Tena

CENTRE
OVIDI
MONTLLOR
A L C O

CENTRE OVIDI MONTLLOR

ÀREA DE CULTURA / AJUNTAMENT D'ALCOI

President: Antoni Francés, Alcalde d'Alcoi

Coordinació: Elisa Guillem, Regidora de Cultura

ARTS PLÀSTIQUES / CONSELL ASSESSOR:

A. Alberola	M. Conca	M. Navarro
E. Balaguer	C. Cortés	S. Pastor
A. Beneito	C. Dalfó	C. Perelló
S. Bofill	D. Giralt	J. Sou
M. Boix	M. Guillem	J. Tormo
J. Botella	R. Juan	F. Ventura
N. Cadenes	C. Jorques	F. Verdú
R. de la Calle	V. Luna	V.M. Vidal
J. Castejón	J. Maluquer	S. Vilaplana
F. Castro	X. Montllor	M. Zingraff

DIRECCIÓ:

Antoni Miró

Comissari: Salvador Ortells Miralles

Autor: Antoni Miró

Títol: Faré vacances 2012

Tècnica: Corten 500x240x42

Lloc: Passeig Ovidi Montllor, Alcoi

Col·labora i Patrocina:

© AMB-DISENY
© CENTRE OVIDI MONTLLOR
© DELS AUTORS
ISBN:978-84-16186-57-0

EDITA: AJUNTAMENT D'ALCOI
CORRECCIÓ: GABINET DE NORMALITZACIÓ
LINGÜÍSTICA D'ALCOI
Depòsit legal:A 456-2024

MAQUETACIÓ:
Servicios Gráficos Kenaf, s.l.
IMPRESSIÓ:
Graficas Agulló

ELS AUTORS CEDEIXEN VOLUNTARIAMENT ELS DRETS DE REPRODUCCIÓ

ELS AFORISMES DE JOAN FUSTER IL·LUSTRATS PER SANTI TENA

En l'obra de l'assagista Joan Fuster (Sueca, 1922-1992), els aforismes ocupen, sens dubte, un lloc preeminent. Fins al punt que s'ha afirmat que, junt amb els seus dietaris, en constitueixen la parcel·la més íntima i autèntica. «Íntima», sobretot, per contraposició a «pública». Tal com metaforitzà escatològicament el mateix Fuster, escriure articles d'opinió –la seua professió durant la major part de la seua vida– és ensenyar el cul cada dia. Tan tangible és la presència del lector per a l'articulista, que pot arribar a sentir-se nu davant la seua mirada inquisitiva. Perquè escriu per a un públic anònim, però concret: des del jubilat que compra el diari al quiosc fins a la jove que el llig en un dispositiu electrònic, entre les sotragades del metro o del tren. En qualsevol cas, conviu –diguem-ho així– amb els lectors mentre escriu en soledat, acuitat per la urgència amb què ha de lliurar l'article a la redacció del periòdic per complir amb els terminis acordats. En canvi, l'escriptura aforística demana una altra predisposició anímica. No hi ha, en l'horitzó immediat, la figura del lector. Imposa un altre ritme, molt més pausat –sincopat, fins i tot. Un aforisme pot ser iniciat a la tovallola de paper d'un bar i reprès en qualsevol altre lloc –passats dies, setmanes, mesos...– o tenir-lo vagant per la ment mentre s'executen altres tasques més prosaiques. Com que, *a priori*, l'aforisme se situa al marge de la immediatesa, l'escriptor pot, i deu, permetre's el luxe de polir-lo sense pressa. El repte és un altre: condensar el pensament amb un estil incisiu, sospesant cada mot minuciosament.

D'altra banda, els aforismes ens remetent al Fuster més «autèntic», a l'origen de la seua vocació literària. Fins i tot, abans. És sabut que, des de la infantesa, s'hi va sentir atret. Es tracta d'una afició amb una genealogia pintorescament datable, que ell fixava sobre la base d'un fet en aparença trivial. A casa seua rebien, cada any, el bloc-calendari d'*El Mensajero del Corazón de Jesús* i aviat s'acostumà «a llegir, dia per dia, la lliçó abreujada de moral o de dogma que, en cada full, entre el santoral i la notícia de les fases de la lluna i l'horari de la sortida del sol, hi distribuïen els pares de la Companyia de Jesús.» En l'enlluernament iniciàtic d'aquelles «trivialitats i exhortacions fervoroses» identificava l'origen de la seua «reincident complaença en l'aforisme».

Sovint els llibres ens arriben a les mans sense haver-los cercat, com ara quan fem una troballa entre els prestatges atapeïts d'una llibreria o quan algú ens recomana un títol que desconexíem. Així és com l'artista Santi Tena descobrí els aforismes de Fuster, gràcies a la recomanació de Pepa, la seua parella, que, coses de l'atzar, fou veïna de l'escriptor. Paret amb paret, com es diu col·loquialment. Per a ella, l'autor de *Nosaltres, els valencians* era alguna cosa més que un dels intel·lectuals destacats de la cultura catalana del segle XX. Unida a l'admiració pel personatge

públic, hi havia l'afecte natural per un veí amb qui tenia una relació quasi familiar. Aquest fou, en essència, el punt de partida dels «aforismes il·lustrats» que, a diari, durant mesos, Santi regalava a Pepa, junt amb una tassa de cafè, a trenc d'alba.

Lliure de prejudicis, Tena ha transformat la lectura dels aforismes fusterians en una recopilació d'il·lustracions concebuda sota el prisma inconfusible d'una estètica cinematogràfica, deutora també del món del còmic, la cultura *pop* i l'era tecnològica. A partir d'aquests elements, hi reflexiona sobre aspectes atemporals com la finitud de la condició humana, la soledat, la complexitat de les relacions socials i l'art –i la cultura, en general– com a via de coneixement. Un conjunt d'interessos compartits amb l'escriptor que configuren els fils conductors de l'exposició, tot i que cada imatge, i cada aforisme, tenen un grau d'autonomia suficient com per a no necessitar de claus de lectura contextuals.

Bé siga a partir d'un únic element pertorbador o d'una composició pictòrica més complexa, les il·lustracions de Tena també són, com els aforismes, càpsules de pensament. Pensar per a fer pensar: les dues cares de la «moneda de canvi» amb què treballen els creadors. L'una, com a conseqüència de l'altra? Tal vegada, sí. Per a fer pensar algú, cal primer haver pensat. En què? En qui? Pensar, en certa manera, és pensar en i des d'un mateix, però també en relació amb els altres. Al capdavall, pensar és descobrir-se un mateix. I als altres.

Santi Tena ha estat capaç d'entaular un diàleg fecund i renovat amb els textos de Fuster, a més de proporcionar rics i variats suggeriments plàstics gràcies a la potència evocadora de les il·lustracions, tant o més «crues» i «agressives» que els mots que les han inspirades. Perquè més que il·lustrar –en el sentit etimològic d'explicar–, ha actualitzat els aforismes amb la llum matisada dels nostres dies. Una combinació encertada d'estils i tendències fàcilment identificables pels recursos cromàtics, lumínics i de composició posats en joc, pròxims als lectors joves, però en absolut aliens als espectadors d'edats més avançades. Així, moltes de les imatges semblen extreptes de fotogrames o de plans cinematogràfics que capturen un instant que no necessita ser explicat, mentre que d'altres ens remetent a l'estructura discursiva d'un còmic. En ambdós casos –si se'm permet el símil– és decisiu l'enquadrament mostrat per la càmera. I no menys decisiva ha estat la sagacitat amb què Tena ha reactivat la càrrega filosòfica dels aforismes a partir d'una iconografia actual. No obstant això, també hi tenen cabuda il·lustracions més sòbries des del punt de vista compositiu, però alhora dotades de major densitat conceptual, cosa que les fa tan colpidores com un poema visual. En definitiva, la perícia amb què ha resolt el contrast deliberat d'opcions estètiques i narratives és un dels al·licients principals de la proposta de Santi Tena.

Salvador Ortells Miralles

SER jo és injust.

¿I no serà que tots som uns personatges apòcrifs?

Home Bank

SI cobres, existeixes.

PENSA –sobre tu mateix, sobre
el món, sobre qualsevol cosa– i et
sentiràs diferent: la reflexió aïlla.

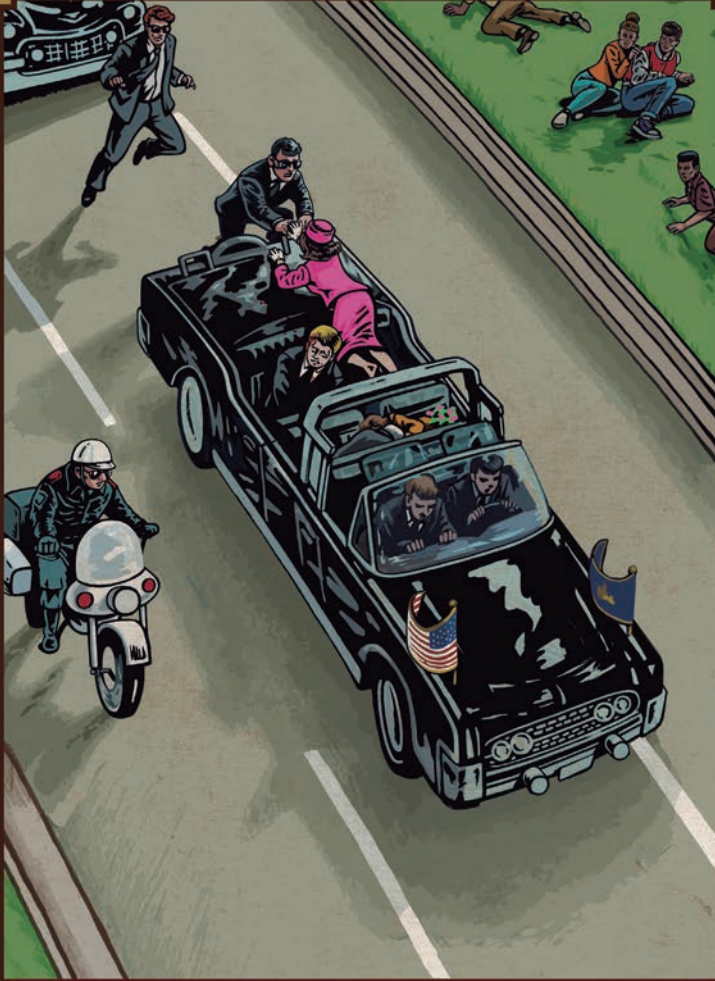
Audaces fortuna iuvat.
- Els déus ajuden els audaços
per pur sentit de l'humor.

EL contrari d'un bon pintor (o d'un mal pintor) no és un mal pintor (o un bon pintor), sinó Picasso.

Coca-Cola Coca-Cola Coca-Cola Coca-Cola

JA no s'estila el regicidi. Allò de Kennedy fou un anacronisme.

Coca-Cola Coca-Cola Coca-Cola Coca-Cola

OBEDIÈNCIA és seguretat.

UN bon llibre sempre és una provocació.

-VIURE és antihigiènic.

IMAGINEU-VOS un estoic somrient:
fóra l'home perfecte.

A la llarga, les bones reputacions
tampoc no aprofiten per a res.

NO he admirat mai cap
home d'acció. Ho lamento.

LA veritable fi d'una guerra no és la pau
que la segueix, sinó una altra guerra.

LES guerres haurien de fer-les els vells.
Serien biològicament menys oneroses.

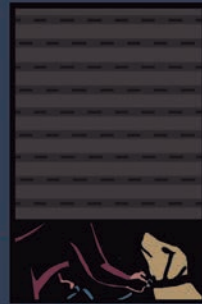
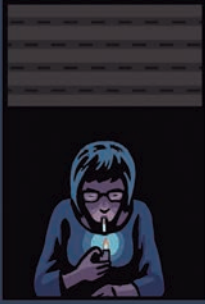
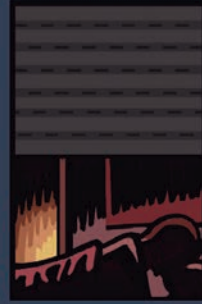
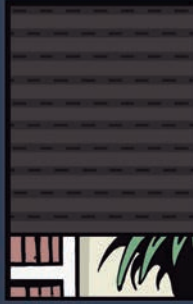
ELS governants, naturalment,
menteixen per por.

És quan
estic sol que
puc pensar
en els altres.

LA gent són ells.

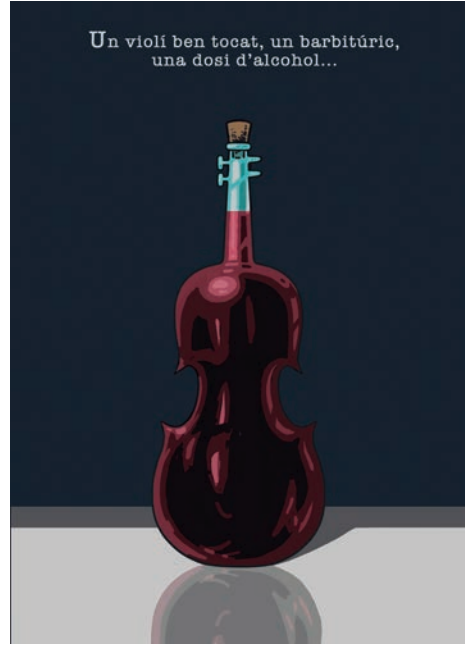

LA majoria d'edat
només s'aconsegueix
quan el fill comença a
sentir compassió del
pare. Diguin les lleis
el que vulguin.

El marit sempre és una figura de comèdia.

Un violi ben tocat, un barbitúric,
una dosi d'alcohol...

LA meva posteritat serà de paper.

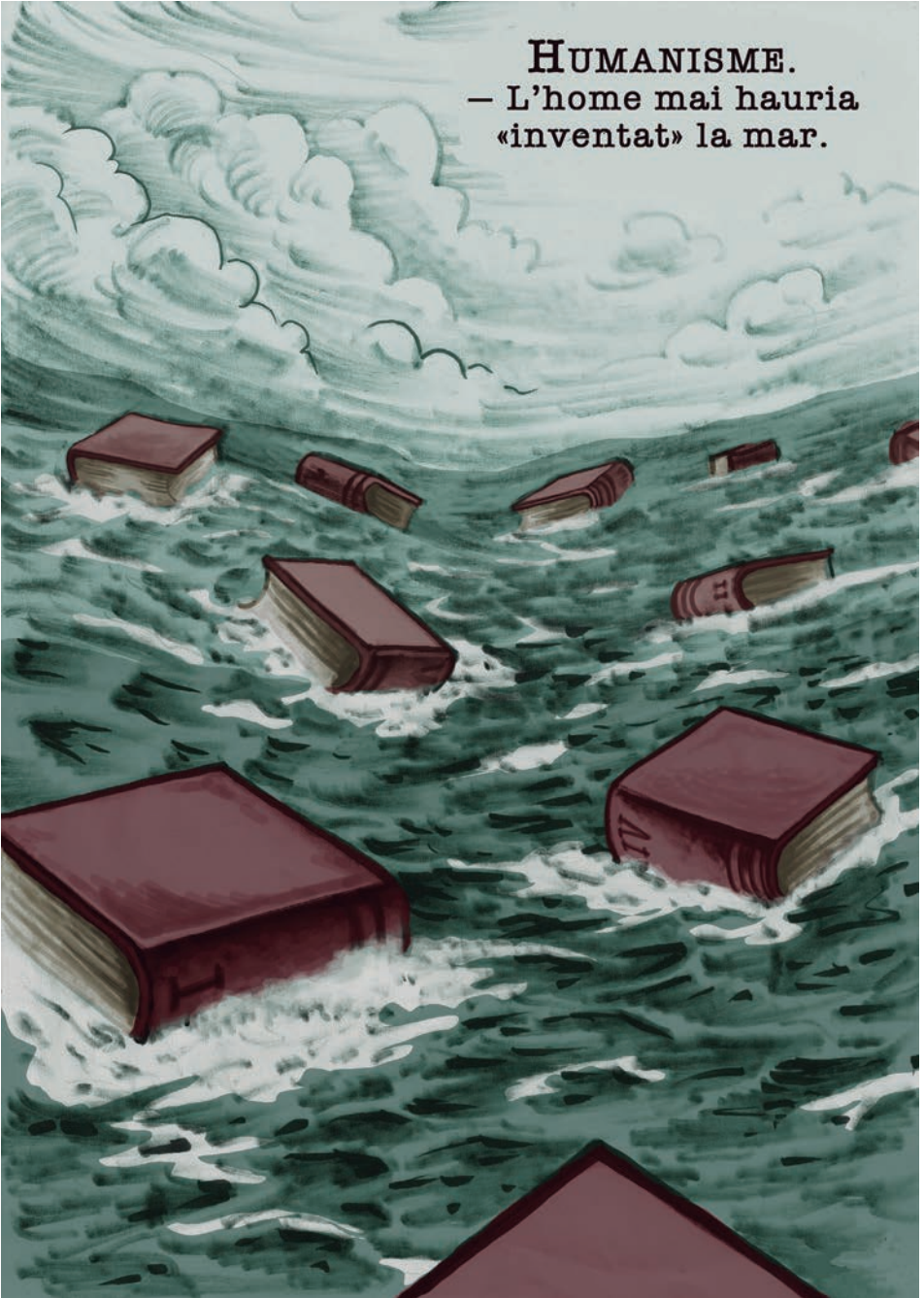
CALIA realment que s'inventessin aquestes bombes nuclears. Feia massa temps que la humanitat havia perdut un dels hàbits més antics de la civilització cristiana, la creença en una fi del món immediata; i ara ja podem reprendre'l.

EN el temps de la
cibernètica, l'important
és saber parar
una màquina.

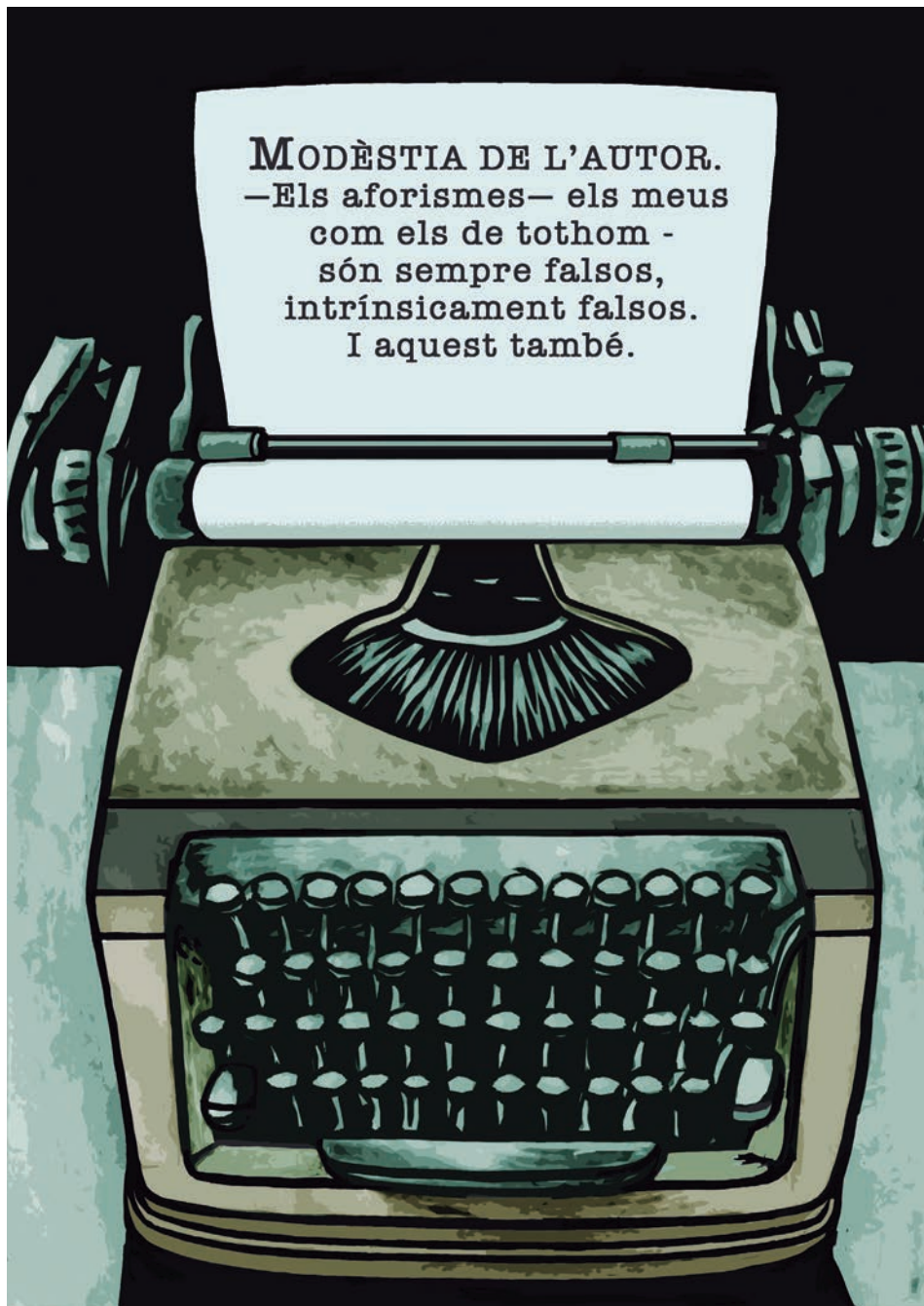

HUMANISME.
— L'home mai hauria
«inventat» la mar.

MODÈSTIA DE L'AUTOR.

—Els aforismes— els meus
com els de tothom -
són sempre falsos,
intrínscament falsos.
I aquest també.

SANTI TENA (VALÈNCIA, 1970)

Santi Tena (València, 1970) és llicenciat en Belles Arts, estudis que va ampliar, el 2016, amb la tesi doctoral *A la recerca d'un model d'adaptació al còmic del Tirant lo Blanc en el context de la hipermodernitat*. Al marge de la seua tasca investigadora i docent, és un autor amb una trajectòria artística consolidada, iniciada en la dècada dels noranta en el marc de la nova figuració postconceptual, dins el grup d'artistes que consolidaren l'anomenada «metafísica valenciana».

Entre 1997 i 2004, la seua producció plàstica va estar vinculada a la Galeria My Name's Lolita Art (Madrid/València), activitat que combinà amb diverses exposicions individuals al Centre Cultural Casa de Vacas (Madrid) i a espais institucionals vinculats a la Universitat d'Alacant, la Universitat de València i la Diputació de Castelló. En els darrers anys, també ha participat en mostres col·lectives d'àmbit nacional i internacional, com ara *Figuraciones de la Valencia Metafísica* (Caja Madrid, 1999), la Bienal de Arte de Oviedo (1998), la Feria de Arco, (Madrid, 1999-2004), *Four spanish artists*, (Museu Nacional de Belles Arts de Praga, 2006) i *Travesías* (Reials Drassanes de València, 2015), entre d'altres.

Com a il·lustrador, a més de col·laborar amb assiduïtat en diverses revistes i editorials, el 2007 publicà *El rei ermità*, una adaptació de la primera part de la cèlebre novel·la *Tirant lo Blanc*, i el 2008 va rebre, per part de la Generalitat Valenciana, l'encàrrec de realitzar el còmic *Jaume I*, amb motiu del 800 aniversari del seu naixement.

PUBLICACIONS DEL CENTRE OVIDI MONTLLOR

- 2002 1. ANTONI MIRÓ. Sota l'asfalt està la platja. (o el Molinar)
- 2003 2. CHO SANG-HYUN. L'inexpressionisme (Itinerant 2003-2004)
3. JORDI VILA. El soroll de món.
4. MÓN D'ANTONI MIRÓ. (Itinerant 2003-2004)
5. DE PAPER. Col·lectiva. (Itinerant 2003-2004)
6. SENTO MASIÀ. Renasentisme (Itinerant 2003-2004)
7. EUSEBI SEMPERE. Serigrafies. (Itinerant 2003-2004)
- 2004 8. JOAN PERIS. Textures de temps.
9. L'OVIDI CANTANT. Imatges i texts.
10. ROC CANDELA. De dalt a baix.
11. BRUNO RINALDI. Les arrels d'Europa. (Itinerant)
12. ALCOIANS I NO. Col·lectiva.
13. ART DELS 70. Col·lectiva. (Itinerant 2004-2005)
- 2005 14. RAMÓN PÉREZ CARRIÓ. Paisatges de la Bretanya.
15. ANTONI MIRÓ. A l'Ovidi. (Itinerant)
16. AL VOLTANT DE L'OVIDI. Col·lectiva.
17. IMATGES DE L'OVIDI. Col·lectiva.
18. LLUIS SANUS. Anatomies i nova tauromàquia.
19. JOLANTA STUDZINSKA. Alcoi-Lublin.
20. L'AIGUAFORT. Col·lectiva. (Itinerant)
- 2006 21. DES DE L'HAVANA. Rafael Acosta i Alberto Sauri.
22. RAFAEL AMORÓS. Ser pensar fer conviure.
23. DAVID PASTOR. Hores i menuts.
24. PEP CANTÓ. Pintures d'un hivern obscur.
25. JOAN MIRÓ. Femmes.
26. EDUARD CORBÍ. L'altre jo L'altre Alcoi.
27. RAFAEL ARMENGOL. La Cambra degli Sposi.
- 2007 28. ENRIC M. PIERA. De la terra ignota, a la terra perduda.
29. ALEXANDRE SOLER. Somnis i malsons.
30. RAMON MOLINA. Finestres.
31. JOSEP GRAU GARRIGA. Dibuixar (Itinerant).
32. AURELIA MASANET. De lleugers paisatges dormits en l'aire.
33. BEATRIZ RICO. Cares i Creus.
34. MÓNICA JOVER CALVO. Paisatges en la memòria.
- 2008 35. NÚRIA FUSTER. Appomattox.
36. VANESSA PALACIOS I PASCUAL. Des de la intimitat.
37. MILA GÓMEZ I VITÓRIA. Joies del S. XX i XXI.
38. JOLANTA STUDZINSKA. Ciutats.
39. EDUARD. Xelo, a la memòria.
40. LASTRES. La pel·lícula del temps.
41. Ma LLUÍSA PÉREZ. Des de la melangia de la memòria.
- 2009 42. ARCADI BLASCO. Innovador de l'art i la tècnica ceràmica.
43. JOSEP SOU. El bosc de les paraules.
44. XAVIER PÉREZ VAQUER. Darrers Retrats.
45. XIMO CANET. Sàfrà, canyella... diàlegs íntims amb les espècies.
46. JOAN BENNÀSSAR. Camí de llenaire.
- 2010 47. CHO SANG-HYUN Pintures-Monotíps.
48. XAVI CARBONELL. My son can do it, too.
49. GERARD GIMONA. Antologia personal.
50. MIQUEL MARTÍ I POL I ANTONI MIRÓ. Mirades creuades.
51. MATEU GAMON. L'instant de la llum.
52. TOT RECORDANT VICENT MOYA. Homenatge.
- 2011 53. JAUME ROCAMORA. Encast determinant.
54. ANGELA MALYSHEVA / FRANCESC PIERA. Caleidoscopi.
55. HANAMARO CHAKI. La cançó d'un somni.
56. JORDI VILA LLÀCER. Infinitud.
57. FERRAN GISBERT CARBONELL. Hores.
58. JUST CUADRADO. En la memòria (homenatge).
- 2012 59. CRISTINA ESCAPE. L'essencial és invisible.
60. OVIDI 70 ANYS. Antoni Miró.
61. D. MILLÀN. Art Variat.
- 2013 62. ANTONI MIRÓ. Transeünts.
63. WENCES RAMBLA. Paisatges de la Ment.
64. ORFEU I PARIS. Ànimes perdudes.
- 2014 65. VANESSA PALACIOS. Mirades.
66. DAVID PASTOR. Vermell 24.
67. RUBÉN FRESNEDA. Alfanumèrics
68. TINO PLA. Nus
- 2015 69. ART JOVE ALCOIÀ. Generació XXI (Homenatge a Ovidi).
70. Ma LLUÍSA PÉREZ I DÍDAC BARQUERO. Mirades.
71. DORI CANTÓ. La bellesa i la vellesa.
72. NEUS BOU. Construcció de la identitat.
73. EDUARD CORBÍ. L'espai del silenci.
- 2016 74. VERÒNICA LORENZO. L'altra mirada.
75. L'OVIDIPOPULAR. 20 Aniversari. Antoni Miró.
76. XIMO CANET. Els colors de les paraules.
77. XAVIER MOLLÀ, Etèria.
78. CARTELLS TRACTAT D'ALMISRÀ. Col·lectiva.
79. PAU SELLÉS ALÒS. Idea de paisatge.
- 2017 80. A. MONER/S. CARRATALÀ. Els cossos agredits.
81. JORDI VILA. Extracció.
82. JUANI RUZ. Instants.
83. RODOLFO TORRES. Un home que fa en el Sud.
84. METÀFORA. Encenalls de Poesia Visual.
- 2018 85. LLUÍSSA FUSTER. Trajectòria artística.
86. PETER BURKE. Un món únic.
87. MAURE PASTOR. Construccions humanes.
88. MIQUEL NAVARRO. Dibuixos.
89. LLIBRES OBJECTE. Eines d'Art.
- 2019 90. INTANGIBLES. Col·lectiva.
91. INVISIBLES. Grup Matèries.
92. EDUARDO MIER. Marea negra.
93. MARIA PENALVA. Brujas & Furias.
94. ISABEL JOVER. Oblidades per la Història.
- 2020 95. OVIDI MONTLLOR. Perquè vull.
96. SHUZO AZUCHI GULLLIVER. Jo també sóc quàntic.
97. COL·LECTIU URUGUAI. Estenedors/Tendales.
- 2021 98. MARIA JOSEP ZANON. Anatomia d'un lloc.
99. HETERODÒXIA. Col·lectiva.
100. SOM ARTISTES. Elena Navarro.
101. RAQUEL PUERTA VARÓ. Percepcions.
102. SUSANNA ALEMANY. Bucle atemporal.
- 2022 103. L'INSÒLIT. Col·lectiva.
104. XAVI VAQUER. Fils de sang.
105. ALBA MIRÓ. Nus i Nucs.
106. (NO) ÉS FÀCIL PARLAR DE GÈNERE. Col·lectiva.
107. JOSEP MARIA GORT. Cosmogonia.
- 2023 108. JOAN CASTEJÓN. Dibuixos.
109. ARDEVINEZ. Fusta i color.
110. ELENA MOLINA. Altres móns, altres mirades.
111. GLORIA SEGURA. Amagades.
112. ANTONI MIRÓ. Pintura Musicada
- 2024 113. JORDI VILA. Imaginar la llum
- 114 VICENTE GASCÓN. Sugeriments
- 115 SERNA RAMOS. Sempre
116. SANTI TENA Aforismes de Joan Fuster

AFORISMES DE JOAN FUSTER

Santi Tena

Alcoi, 1 octubre – 29 novembre 2024

AJUNTAMENT D'ALCOI

